

Καὶ μιὰ κρεμάθα μὲ πνιγὲς σιμὰ ᾿ς τὸν καπνοδόχο
κι ὁ λυχνοστάτης ᾿ς τὴ γωνιὰ κ' ἕνας ἀλατολόγος
ΑΒαλαωρ. ἔνθ' ἄν.

άλατομεθράκι τό, ἀμάρτ. ἀλατομεθράκι Νάξ.
(Ἀπύρανθ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἀλατομέθρο.

Μικρὸς πίθος χρησιμεύων ὡς δοχεῖον ἄλατος. Συνών.
ἀλατοβαρελλάκι.

άλατομέθρο τό, ἀμάρτ. ἀλατομέθρο Νάξ.
(Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ μεθήρι.

Πίθος χρησιμοποιοῦμενος ὡς δοχεῖον ἄλατος: Ἐπά-
λαιωσεν τ' ἀλατομέθρό μας καὶ πέταξά το. Συνών. ἀλα-
τοβάρελλο.

άλατόμητος ἐπίθ. Κύπρ. Χίος (Καρδάμ.) κ. ἄ.

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. ἀλατόμητος = ὁ μὴ λατομηθεὶς,
σωθὲν οὐχὶ διὰ τῆς γλωσσικῆς παραδόσεως, ἀλλ' εἰσελθὼν
εἰς τὸν λόγον ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς φρ. «ὄρος ἀλατό-
μητον» τῆς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου
ἀκουομένης.

1) Ὁ μὴ ὑπὸ ποδὸς ἀνθρώπου πατηθεὶς, παρθενικός,
ἐπὶ ὄρους ἢ δάσους ἔχοντος πυκνὰ καὶ ὑψηλὰ δένδρα
Κύπρ.: Ἐπ-πεςα μέσα σ' ἕναν ὄρος ἀλατόμητον ποῦ ἔν ἡμπο-
ροῦσα νὰ περάσω. 2) Ὁλόκληρος Χίος (Καρδάμ.): Εὐτὸς
ἡμπορεῖ νὰ φά' ἕνα βοῦν ἀλατόμητον.

άλατομοίρης ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀλατομοίρης Πελοπν.
(Λακων.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ μοῖρα.

Ὁ οἰκείων καὶ συγγενῶν στερούμενος, ὁ ἄμοιρος καὶ
δυστυχῆς (κυριολ. ὁ ἔχων μοῖραν ἄλατος, ὅπερ εἶναι
ἄκαρπον).

άλατόπετρα ἡ, Κεφαλλ. Πελοπν. (Μεσσην.) — Λεξ.
Μ. Ἐγκυκλ. Ἐλευθερουδ. ἀλατοπέτρα Κρήτ. ἀλακό-
πετρα Εὐβ. (Κονίστρ. Κύμ.) — Λεξ. Ἡπίτ. Μ. Ἐγκυκλ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ πέτρα.

1) Λίθος εὐθρυπτος ὡς ἄλας, συνήθως χρώματος ὑπο-
λεύκου Κεφαλλ. Κρήτ. Πελοπν. (Μεσσην.) 2) Λίθος σφαι-
ρικός καὶ λεῖος, διὰ τοῦ ὁποῖου τρίβουν τὸ ἄλας ἐπὶ πέτρας
ἐπιτέδου Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ. Ἐλευθερουδ. Συνών. ἀλατό-
βολος, ἀλατολίθι.

άλατοπίπερο τό, σύννηθ.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ πιπέρι. Περί τοῦ τονισμοῦ
καὶ τῆς καταλ. ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,170 κέξ. 179 κέξ.

Ἄλας καὶ πιπέρι μαζί: Τ' ἀβγά θέλουν ἀλατοπίπερο.
Βάζω ἀλατοπίπερο ᾿ς τὸ ψάρι.

άλατοπιπερωμένος ἐπίθ. ΓΦέξη Νέα μαγειρ. 128.

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ πιπέρι σχηματισθὲν κατὰ τὸ
παστωμένος κττ.

Ὁ καρυκευμένος ἢ πεπασμένος δι' ἄλατος καὶ πιπέρεως.

***άλατόπουλλο** τό, ἀλατόπον Πόντ. (Σάντ. Χαλδ. κ.ά.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἄλας.

Μικρὰ ποσότης ἄλατος.

άλατοσάκκουλλο τό, ἀμάρτ. ἀλατοσάκ' ἄλλου Στε-
ρελλ. (Ἀκαρναν.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ σακκούλι. Περί τῆς καταλ.
καὶ τοῦ τονισμοῦ πβ. ἀλατοπίπερο.

Ἀλατολόγι 1, ὁ ἰδ.

άλατοσπυρίζω ἀμάρτ. ἀλατοσπ'ρίζου Στερελλ.
(Αἰτωλ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ σπυρί.

Ἐπιπάσσω ἐπὶ τινος πράγματος συνήθως τροφίμου
σπυριά ἄλατος ἤτοι κόκκους: Ἀλατοσπύρ'σ' του τοῦ κρεῶς
καὶ ἄφ' του. Τοῦ τυρι εἶνι ἀλατοσπ'ρισμένου. Συνών. σπυ-
ραλατίζω.

άλατοσπύρισμα τό, ἀμάρτ. ἀλατοσπύρ'σμα Στε-
ρελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀλατοσπυρίζω.

Τὸ ἐπιπάσσειν ἐπὶ τινος πράγματος κόκκους ἄλατος:
Θεῶ' ἀλατοσπύρ'σμα τοῦ τυρι.

άλατότοπος ὁ, ἀμάρτ. ἀλατότοπος Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τῶν οὐσ. ἀλάτι καὶ τόπος.

1) Κοιλότης εἰς παράλιον βράχον, εἰς τὴν ὁποίαν
εἰσρέει τὸ θαλάσσιον ὕδωρ καὶ ἐξατμιζόμενον ἀφίνει ἄλας.
Συνών. ἀλατόγουρνα, ἀλυκή. 2) Μέρους ὅπου τίθε-
ται τὸ ἄλας, βαρέλλιον ἢ πίθος: Διὰ τρεῖς ἀλατότοποι
ἔχουμεν ἀλλότες, μὰ μήτε ξέρω εἶδα ἴνησα (ἐγιναν).

άλατοτρίβι τό, ἀμάρτ. ἀλατοτρίβ' Θεσσ. (Μηλ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τοῦ ρ. τρίβω.

Ἰγδίον, εἰς τὸ ὁποῖον τρίβουν τὸ ἄλας.

άλατοῦσα ἡ, Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -οῦσα,
περὶ ἧς ἰδ. ἈνθΠαπαδόπ. ἐν Ἀθηνᾶ 37 (1925) 188.

Γυνὴ ἀσχολουμένη ἐν ταῖς ἐργασίαις τῶν ἀλυκῶν εἴτε
ἐξάγουσα εἴτε μεταφέρουσα ἄλας ἐκ τῆς ἀλυκῆς.

άλατοψημένος ἐπίθ. ΚΠασαγιάνν. Μοσκ. 90.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι καὶ τοῦ ψημένος μετοχ. τοῦ ρ.
ψήνω.

Ὁ δι' ἄλατος ψημένος καὶ μεταφ. ὁ καταστάς τραχύς,
σκληρός: Ὁ γέρω-Γουργάρος μὲ τὰ παρὰ γενάκια του
σπαρμένα ᾿δῶθε κείθε ᾿ς τὸ ἀλατοψημένο τὸ πετσί του.

άλάτρευτος ἐπίθ. πολλαχ.

Τὸ μεσν. ἐπίθ. ἀλάτρευτος.

1) Ὁ μὴ τυγχάνων ἢ μὴ τυχὼν περιποιήσεως, ἐπὶ
ἐμψύχων καὶ ἀψύχων πολλαχ.: Ἀλάτρευτο παιδί-σπίτι
κττ. 2) Ὁ μήπω τεθεὶς εἰς χρῆσιν, ἀμεταχειρίστος,
καινούργιος Νάξ. (Ἀπύρανθ.) — Λεξ. Μ. Ἐγκυκλ.: Ἀλά-
τρευτο φλετζανάκι Ἀπύρανθ. Ἀλάτρευτο τσουκάλι Λεξ.
Μ. Ἐγκυκλ. Συνών. ἄγγιχτος 2, ἀγκαίνιστος 2,
ἀφόρετος, καινούργιος.

άλάτωμα τό, ἀμάρτ. ἀλάτωμα Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀλατώνω.

Ἡ δι' ἄλατος ἄρτυσις τροφῶν ἢ ἡ ταρίχευσις: Κάνεις
τῶνε δὰ τῷ φαγιῶ ἕναν ἀλάτωμα! (δηλ. δὲν ἡξεύρεις νὰ

ἄλατίσης ὅπως πρέπει). Ἐβαρέθηκά σας πλὴν μετ' αὐτὰ ἄλατωμάτα, ἄλλος τὰ θέλ' ἀρμυρὰ κι ἄλλος ἀνάλατα! Πβ. ἀλάτισμα, ἄλατωμός.

ἄλατωμός δ, ἀμάρτ. ἄλατωμός Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἄλατῶνω.

1) Ἡ δι' ἄλατος ἄρτυσις: Ἐναν ἄλατωμό ποῦ τῶν τῶν γὰρ κάνεις τῶ φαγιῶ, μὴν ὁκὰν ἀλάτοι βάνεις 'ς τὴ γάθα καλὰ! 2) Μεταφ. ἡδύτης, χάρις, ἐπὶ λόγου: Φρ. ἄλατωμό τ' ἄλατωμοῦ δὲν ἔχουν οἱ κουβέδες του. Συνών. ας 2, ἀλάτι 2.

Πβ. ἀλάτισμα, ἀλάτωμα.

ἄλατῶνω Πόντ. (Σάντ.) ἄλατῶνω Κίμωλ. Κύνθ. Μέγαρ. Νάξ. (Ἀπύρανθ. Κινίδ.) Πάρ. (Λεῦκ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀλάτι. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ. Τὸ ἄλατῶνω καὶ παρὰ Πορτ.

Ἀρτύω δι' ἄλατος ἢ ἐπιπάσσω ἄλας ἐπὶ τινος πράγματος ἔνθ' ἄν.: Ἀλάτωσα τὰ χόρτα Ἀπύρανθ. Ἐχω χοδράλατοσιν ἄλατωσῶ τ' ἐλαίς αὐτόθ. Ἀλατωμένα τὰ 'χω τὰ χόρτα αὐτόθ. Ἀλατωμένο φαεῖ Κινίδ. Ἀλατωμένη μανούρα Κίμωλ. Μετοχ. ἄλατωμένος μεταφ. χαρίεις, ἐπὶ λόγου. Ἀλατωμένος εἶναι οἱ κουβέδες του Ἀπύρανθ.

Πβ. ἀλατίζω, ἀλίζω.

ἀλάφι τό, (I) Καπτ. (Σινασσ.) Πόντ. (Σινώπ.) ἀλάφ Πόντ. (Χαλδ. κ. ἄ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *alav* καὶ διαλεκτικῶς *alaf*.

Φλὸξ ἔνθ' ἄν.: Φρ. Ἀλάφ πιάν' ἀπάν'-ι-μ' (φλὸξ ἀνάπτει ἐπάνω μου, ἦτοι ἔχω μεγάλην θέρμην) Χαλδ. Τρανὸν ἀλάφ' ἔδ' ἄρρωστον (μεγάλην φλόγα ἔχει ὁ ἄρρωστος, πυρέσσει πολὺ) αὐτόθ.

ἀλάφι τό, (II) ἀμάρτ. ἀλάφ Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ Ἀραβοτουρκ. *alef*.

Ξηρὸν χόρτον χρησιμεῖον ὡς τροφή ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα.

ἀλαφρὰ ἐπίρρ. ἐλαφρὰ πολλαχ. ἀλαφρὰ κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ. κ. ἄ.) ἀλαβρὰ Κύπρ. (καὶ ἀλαφρὰ) ἀφρὰ Τσακων. ἀλαφρὰ σύννηθ. ἴαφρὰ Πόντ. (Χαλδ.) κ. ἄ. ἴαφρὰ πολλαχ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀλαφρός. Ὁ τύπ. ἀλαφρὰ κατὰ τὸ ἀντίθ. βαρὲς. Τὸ ἴαφρὰ ἤδη μεσν. Πβ. Χρον. Μορ. Η στ. 3239 (ἐκδ. JSchmitt) «νὰ ἔχη τὴν συμπάθειον του, ἴαφρὰ νὰ τὸ ἀπεράση». Τὸ ἐλαφρὰ καὶ παρὰ Πορτ.

1) Ἄνευ πολλοῦ βάρους, ἐλαφρῶς, κούφως σύννηθ.: Ντύνομαι ἀλαφρὰ (φορῶ ἐνδύματα ὅχι χονδρὰ καὶ βαρὲς, ἀλλὰ λεπτὰ). Τρώγω ἀλαφρὰ (δὲν ὑπερπληρῶ τὸν στόμαχον, τρώγω ὀλίγον) σύννηθ. || Φρ. ἴαφρὰ ζυγίζ' (ἐπὶ τοῦ κουφόνου. Ἡ μεταφ. ἐκ τῆς ἐτέρας τοῦ στατηῆρος πλευρᾶς τῆς μικρὸν βάρους ἐλκούσης) Θράκ. (Σηλυβρ.) 2) Οὐχὶ μετὰ δυνάμεως, οὐχὶ ἐντόνως, ἀλλ' ἀσθενῶς, ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ πολλαχὶς πρὸς μεῖζονα ἔξαρσιν τῆς σημ. ἐπαναλαμβάνεται ἐφ' ἑαυτῷ σύννηθ. καὶ Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.): Χτυπῶ τὴν πόρτα ἀλαφρὰ. Μιλῶ ἀλαφρὰ (χαμηλῇ τῇ φωνῇ). Περιπατῶ ἀλαφρὰ (χωρὶς κρότον ἰσχυρόν, ἀκροποδητί. Πβ. ἀλαφροπάτης) σύννηθ. Ἐπῆεν ἀλαβρὰ ἀλαβρὰ 'πουπίσω της (τὴν ἡκολούθησεν ἀκροποδητί) Κύπρ. Ἀλαφρὰ συνιζέσον (χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὁμίλει)

Τραπ. Ἀλαφρὰ ἀλαφρὰ σ' κῶσον ἄν' τὸ ποτήρ' νὰ μὴ ξύεται τὸ νερόν (σὴκωσε ἐπάνω τὸ ποτήριον νὰ μὴ χυθῇ τὸ ὕδωρ) αὐτόθ. ἴαφρὰ ἴαφρὰ πορπάτ' (περιπάτει) Χαλδ. Ἀέρας ἴα πάρη σήμ-μερο ἀλαφρὰ (ὁ ἄηρ θὰ πνεύσῃ σήμερον ἐλαφρῶς) Σύμ. || Φρ. Τὸ παίρνω ἀλαφρὰ (οὐχὶ ὑπὸ σοβαρὰν, σπουδαίαν ἔποψιν. Ἐκ μεταφ. τοῦ ὡς τύχη ἐλαφρὸν πρᾶγμα ἀνεγείροντος, δι' ὃ δὲν εἶναι ἀνάγκη οὔτε νὰ σκεφθῇ οὔτε ἰσχυρὰς σωματικὰς δυνάμεις νὰ καταβάλλῃ. Ἀντίθ. φρ. τὸ παίρνω βαρὲς) σύννηθ. Πβ. ἀγάλη 1, σιγά. β) Ἡσύχως Τσακων. κ. ἄ.: Μ' ἐπέτρε ἀφρὰ ἀφρὰ (μοῦ εἶπε κτλ.) Τσακων. 3) Οὐχὶ βαθέως, ἐπὶ ὕπνου σύννηθ.: Κοιμᾶμαι ἀλαφρὰ. Συνών. φρ. κοιμᾶμαι σὰ λαγός, ἀντίθ. κοιμᾶμαι ἀδιάνοιωτος-βαθὲς.

ἀλαφράδα ἢ, πολλαχ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀλαφρός καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ.-άδα (I).

Κουφόνοια, μωρία: Εἶχι μὴν ἀλαφράδα, πίστιβι σῶν' κὶ καλὰ πῶς ἤξιρι ν' ἀστρουνουμάη (νὰ μαντεύῃ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἀστέρων) Σάμ. Συνών. ἀλαφρομυαλιὰ, ἀλαφροσύνη, ἀλαφρομάρα, κούταμαρα.

ἀλαφρανάλατος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἴαφρανάλατος Θράκ. (Σαρεκκλ.) ἴαφρονάλετος Θράκ. (Γέν.)

Ἐκ τῶν ἐπιθ. ἀλαφρός καὶ ἀνάλατος.

1) Ὁ ὀλίγον, ὁ ἐλαφρῶς ἀλατισμένος. 2) Μεταφ. ἀνόητος, μωρός.

ἀλάφρεμα τό, ἐλάφρεμαν Πόντ. (Χαλδ.) ἀλάφρεμα Κρήτ. κ. ἄ. ἴαφρεμαν Πόντ. (Τραπ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἄλαφρένω.

Τὸ ἐλαφρύνειν, ἢ ἐλάφρυνσις ἔνθ' ἄν.: Τὸ γομάρ' θέλ' ἐλάφρεμαν, 'κὶ σῶζ' ἀτο ὁ γαῖδᾶρον (τὸ φορτίον χρειάζεται ἐλάφρυνσιν, δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ φέρῃ ὁ ὄνος) Χαλδ.

ἀλαφρένω, ἐλαφρύνω Λεξ. Περίδ. ἀλαφρένω σύννηθ. ἀλαφρύνω πολλαχ. ἴαφρένω Θράκ. (Σαρεκκλ.) Μεγίστ. Πόντ. (Οἶν.) κ. ἄ. ἴαφρύνω Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.) ἀφρένω Τσακων. Μέσ. ἴαφρύσκουμαι Πόντ.

Ἐκ τοῦ μεταγν. ἐλαφρύνω. Ἡ λ. καὶ ἐν Ἐρωτοκρ. Γ 1293 (ἐκδ. ΣΞανθοῦδ.) «τὰ πράματ' ὁ καιρὸς γλυκαίνει κὶ ἀλαφρένει». Τὸ ἀλαφρύνω μαρτυρεῖται ἤδη ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. Πβ. Les cinq livres de la loi 30 (ἐκδ. Hesselting) «ἀλάφρυνεν ἢ κερά της εἰς τὰ μάτια της».

1) Μετβ. κάμνω τι ἐλαφρὸν ἐλαττῶν τὸ βάρος, ἀνακουφίζω τινὰ ἐκ τοῦ βάρους σύννηθ. καὶ Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.): Πᾶρε μου τὸ καλάθι νὰ μ' ἀλαφρύνῃς σύννηθ. Καὶ ἀμτβ. γίνομαι ἐλαφρὸς ἐλαττουμένου τοῦ βάρους σύννηθ. καὶ Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.): Ἀμα πῆραν τὰ ζῶα ἀπὸ τὴν κουβέρτα ἀλάφρυνε τὸ καῖκι. Ἀλάφρυνε τὸ φορτίο σύννηθ. Ἐξεράθαν τὰ καρβῶνᾶ-τὰ χορτάρᾶ κ' ἐλάφρυναν (ἐξηράνθησαν τὰ κάρβουνα-τὰ χόρτα κτλ.) Τραπ. Χαλδ. Ἐλάφρυνεν τὸ ξύλον Χαλδ. 2) Μετβ. ἀνακουφίζω τινὰ ἀπὸ τῆς θλίψεως, τῶν ἀλγηδόνων, τῶν κόπων, τῶν δαπανῶν κττ. σύννηθ. καὶ Πόντ.: Τὸν ἀλάφρυνε ἀπὸ τὰ ἔξοδα. Οἱ βεντοῦζες τὸν ἀλαφρύνανε πολὺ σύννηθ. Καὶ ἀμτβ. ἀνακουφίζομαι ἀπὸ τῆς θλίψεως, τῶν πόνων, δαπανῶν κττ. σύννηθ. καὶ Πόντ.: Πῆρα τὸ καθάρσιο καὶ ἴαφρενα λίγο Σαρεκκλ. Σήμερα κομμάτι ἀλάφρυνε ὁ δεῖνα (ἐπὶ ἀσθενοῦς) Βιθυν. Οὐ ἄρρωστον ἀλάφρυνε σήμερα ψίχα Μακεδ. (Σισάν.) 3) Καθίσταμαι ἡπιώτερος, μᾶλλον ἀνεκτός, ἐπὶ νοσήματος

